

Slovenski dom

Stev. 221

V Ljubljani, petek 27. septembra 1940

Leto V

Usodni posveti v Berlinu

Obisk italijanskega zunanjega ministra v Nemčiji naj bi služil sprejetju nadvse pomembnih sklepov in morda celo sklenitvi miru, pravi o časnikarska ugibanja

Berlin, 27. septembra. o. Italijanski zunanji minister grof Ciano je danes ob 11 dopoldne z letalom dopotoval v Berlin. Na letališču je ministra ter njegovo spremstvo, v katerem so Cianoovi najbližji sodelavci, pozdravil nemški zunanji minister Ribbentrop, s katerim je grof Ciano takoj po prihodu imel daljši posvet.

V nemških poučenih krogih pripisujejo nenadnemu italijanskemu obisku v Berlinu, izreden pomen ter napovedujejo, da se bo še ta teden začelo v Berlinu eno najsilnejših in najusodnejših poglavljev današnjih dni. Pričakovati je treba, da bodo pri tej priliki sprejeti končni sklepi glede velikega števila vprašanj, ki so v zvezi s skupnim ciljem Italije in Nemčije z uničenjem Anglije. Ti sklepi bodo usodni ne samo za Evropo, marveč tudi za ogromen prostor izven njenih meja. Ta prostor je že označen

ko koristnostno področje Italije in Nemčije. Napovedujejo tudi, da bi takoj po končanih posvetih v Berlinu uteglo priti do presenetljivih vojaških akcij.

Posveti med nemškim in italijanskim zunanjim ministrom v Berlinu bodo znova načeli vprašanje o vstopu Španije v sedanjo vojno, do česar naj bi po zaključku teh posvetov takoj prišlo. Ministra bosta proučila tudi možnosti, da bi v vojno stopila tudi Amerika. V nemških uradnih krogih izražajo, da prihodnje štiri tedne Amerika še ne bo šla v vojno, pozneje pa da je ne bo več volja.

O tem, da bosta Nemčija in Italija v kratkem presenetili svet s pomembnimi sklepi, pričajo tudi priprave v kanclerski palači v Berlinu. Iz teh priprav je razvidno, da je treba še ta teden pri-

čakovati izjave nemške vlade diplomatskemu zboru in tujim časnikarjem v Berlinu. Te izjave bi prisostvovala tudi italijanski zunanji minister in odposlanec generala Franca Sumer.

V zvezi s vsemi napovedmi in ugibanji glede vsebine te slovesne nemške izjave in usodnih sklepov, glede katerih se širijo najbolj nemogoče domneve, govore spet o možnosti za sklenitev miru, za katerega naj bi posredovala Španija. Odločne izjave o neusmiljenem nadaljevanju vojne proti Angliji in popoln molk nemškega in italijanskega tiska o tej možnosti, to navidez neverjetno domnevo v nečem potrjuje. V letu dni sedanje vojne je bilo sprejetih že toliko neverjetnih sklepov in uresničenih toliko načrtov, ki so se zdeli vsemu svetu nemogoči, da bi se moglo zgoditi tudi kaj takega.

Vesti 27. septembra

Ameriška vlada je dovolila Kitajski spet 25 milijonov dolarjev posojila. To je prvi odgovor na japonske akcije v Indokini, drugi pa je prepoved o izvozu železa iz Združenih držav, s čimer bo silovito prizadeta japonska vojna industrija.

Voditelj romunske kmečke stranke Maniu je prisil predsednika vlade Antonescu, da bi smel prirediti protestno zborovanje proti grozodejstvu, ki jih zganjajo »odreševalci« Madžari nad romunskim prebivalstvom v zasedeni Transilvaniji. Viteška madžarska vojska je tam dala po svojem prihodu pobesiti cele vasi, kakor je to delala lani v Podkarpatski Rusiji. Romunska vlada protestnih zborovanj ne bo dovolila.

Sv. oče Pij XII. je prevzel sam vodstvo v vatikanski organizaciji za pomoč francoskim vojnim ujetnikom.

Ameriški avtomobilski kralj Ford, ki je znan po svojih simpatijah za Nemčijo, je prevzel predsedstvo društva »Najprej Amerikac«. Naloga društva je, boriti se proti zopetni izvolitvi Roosevelta.

Novi bolgarski guverner v Južni Dobrudži, general Popov, je včeraj sprejel zastopnike manjšin v Dobrudži. Ti so mu izrekli zvestobo in voljo po sodelovanju z bolgarskimi oblastmi.

Angleški neuspeh pred Dakarjem pomeni končni poraz izdajalca de Gaulle, ki ni nič drugega kakor stremuška spletkar, človek, ki se je prodal Angležem in se celo drzne pomagati jim, pišejo italijanski listi.

Nemški kmetijski minister Darrée bo jutri odpoval v Italijo in se bo z italijanskim kmetijskim ministrom Tassinarijem posvetoval o skupni organizaciji poljedelstva in prehrane v Nemčiji.

Ameriška vlada je obljubila francoski Indokini vsvo pomoč v orožju in denarju, če se bo učinkovito upirala Japoncem, poroča newyorški list »Daily News«.

Francoska vlada je dala zapreti celo vrsto bivših socialističnih ministrov, med njimi tudi Julesa Mocha, ki je bil dolga leta tajnik voditelja ljudske fronte Leona Bluma.

Zaradi rastoče japonske nevarnosti na Daljnem Vzhodu je avstralska vlada sklenila organizirati za lastno obrambo vojsko 350.000 mož.

Poročila o letalskih izgubah

Nemško uradno poročilo:
10 angleških letal uničenih,
6 nemških letal izgubljenih.
Angleško uradno poročilo:
34 nemških letal sestreljenih,
8 angleških izgubljenih,
5 pilotov rešenih.

Nemško prosvetno ministrstvo je izdalo odlok, da bodo učenci v nemških šolah odslej imeli dopoldne prosto, kadar bodo angleški letalski napadi trajali čez polnoč.

Vojna Italije in Nemčije proti Angliji je stopila v novo razdobje. Na strani osi stoji prijateljska Španija. Sedanji diplomatski posveti so v skladu z vojnimi akcijami. Angleška propaganda zamaš skuša oslabiti učinek nemških in italijanskih uspehov. Dejanja veljajo več kakor besede in ta dejanja bodo vedno močnejša, pravi italijanska agencija Stefani, ko piše o pomenu Cianoovega obiska v Berlinu.

V Nemčiji praznujejo danes petletnico, kar so začeli delati nove podmornice. Za to priliko je vrhovni poveljnik mornarice admiral Räder izdal dnevno zapoved, v kateri pravi, da mora najvišji cilj mornarjev pri podmornicah biti zmaga, ki bo opravičila zaupanje nemškega naroda.

Bolgarski kmetijski minister Bagrianov bo oktobra meseca uradno obiskal Nemčijo in Italijo. Italijanski listi so začeli ostro napadati Združene države, češ da po eni strani nadvse podpirajo generala Cingkaškega, po drugi strani pa prepovedujejo izvoz surovin, ki so japonski vojni industriji neobhodno potrebne. — Italija se zaradi tega strinja z Japonsko v njenem boju.

Neka kanadska križarka je v mehiških vodah ušla in odvedla nemški 9000 tonski parnik »Weser«. Mehikanska vlada bo zato ostro protestirala v Kanadi, ker se je dogodek primeril v nevtralnih obrežnih vodah.

S parnika »City of Benares« (11.000 ton), ki je vozil angleške otroke v Združene države in ga je med potjo potopila nemška podmornica, se je rešilo še 46 potnikov, med njimi tudi nekaj otrok. Brodolomci so osem dni blodili po morju brez vode in brez hrane, in so jih angleške ladje dobile čisto izčrpane. Vsega se je rešilo z omenjene ladje okoli 130 ljudi od 400. Večina otrok je izgubila življenje.

Prvi nemški begunci iz Besarabije v Belgradu

Belgrad, 27. sept. m. Preseljevanje Nemcev iz Besarabije in Severne Bukovine po Donavi se je že pričelo. K zemskemu taborišču sta pripluli predsončnim dve ladji, ki sta pripeljali najprej tiste Nemce, ki so bili ob vkorakanju sovjetske vojske v Besarabijo in Bukovino pobegnili v razine romunske kraje. Nocoj ali pa jutri bodo prišle prve ladje z »uradnimi« izseljenci iz Rusije. V Zemun je včeraj dopotoval tudi vrhovni poveljnik preseljitvene akcije general Lorenz. Nemško begunsko taborišče si je včeraj ogledal tudi asiniteti general dr. Rudić.

Velika letalska bitka nad južnovzhodno angleško obalo

Tudi včeraj in ponoči je bil London hudo bombardiran

London, 27. septembra. o. Snočnji nemški napad je bil zopet v glavnem usmerjen na London, na severovzhodno in severozapadno Anglijo. V Londonu je bilo več hiš in industrijskih stavb porušeno, bilo pa je tudi več požarov, katere so pa do jutra že ukrotili gasilci. Povzročili so tudi večje število smrtnih žrtev. Pred polnočjo so sestrelili en nemški bombnik:

Včeraj je bilo sestreljenih 34 nemških letal. Od teh je bilo 31 sestreljenih na jugovzhodni obali, kjer je bila nad poldrugo uro velika letalska bitka. Glavno zaslugu pri tej letalski bitki imajo letala vrste »Hurricane«. Angleži so izgubili 8 bojnih letal, tri pilote pa pogrešajo.

Včeraj so nemške baterije spet streljale na Dover, nakar so tudi angleške baterije vračale ogenj.

Berlin, 27. sept. AA. DNB: Včeraj so bili izvedeni uspešni napadi nemških letalskih sil na številne pokrajine angleškega otočja. Bombe so bile vržene v severovzhodni ter srednji Angliji kakor tudi v južnih krajih. Po uspešnem bombardiranju letalske tovarne v Bristolu v sredo so nemška letala imela v toku včerajšnjega dneva podoben uspeh, ko so bombardirala letalsko tovarno »Spitfire« pri Southamatonu. Opaziti je bilo velike požare in eksplozije.

London, 27. sept. o. Davi so spet skušala nemška letala priti nad London. Skupina 15 bombnikov in lovcev je priletela skoraj do roba Londona, tam pa jo je zavrnil hud protiletalski ogenj. Sestreljena so bila danes zjutraj 4 nemška letala.

Angleške letalske in pomorske akcije na Sredozemlju

Bombardiranje Sidi Baranija, potopitev ital. torpedovke

Nekje v Italiji, 27. sept. Včerajšnje sporočilo italijanskega vrhovnega poveljstva se glasi: V Severni Afriki so naša letala bombardirala ponoči letališče El Daba. Sovražnik je ponovil napad na Tobruk. Pri tem smo zbili eno sovražnikovo letalo. Italijanski lovci so napadli britanska letala in jih tri sestrelili. Pri bombardiranju so angleška letala povzročila nekaj škode v nekaterih stanovanjskih hišah in na italijanski vojaški bolnišnici. Pet ljudi je ubitih, 12 pa ranjenih, med njimi tudi dve ženski. Sovražnikova mornarica je napadla Sidi el Barani; pri tem je našla smrt ena oseba, en tovorni avtomobil je pa uničen.

Naši lovci so izvedli ogledni polet nad Malto, eno italijansko letalo se ni vrnilo. Nad Rdečim

morjem so italijanska letala napadla neki britanski konvoj. Italijanska letala so izvedla ogledne pri Adenu in se spustila v boj s sovražnikovimi lovskimi letali vrste »Gloucester«. Eno od teh letal smo zbili in je tresčilo v plamenih na zemljo. V Sudanu smo bombardirali defenzivne naprave sovražnika pri Potruku. Italijanske patrulje so pognale v beg sovražnika pri Ageru. Britanska letala so vrgla bombe na Guro in Solovo v Keniji in na Adigalo, kjer so ranila 12 domačinov, pri bombardiranju Nazija je našla smrt ena oseba, tri pa so ranjene. Neko sovražnikovo letalo smo zadeli. Neka sovražnikova podmornica je potopila neko italijansko torpedovko v Jonskem morju. Moštvo se je skoraj vse rešilo.

Nemški listi o pomenu posvetov v Berlinu

Ojačenje vojskovanja s pomočjo političnih nastopov proti Angliji

Berlin, 27. septembra. (DNB.) »Hamburger Fremden Blatt« poudarja, da obisk italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Berlinu takoj po sklepih rimskega sestanka potrjuje mnenje, da je zaradi zunanje-politične aktivnosti držav osi nastal že odločen preobrat v vojni. List pravi, da se vojna, ki se je začela zaradi malenkostnega poljskega vprašanja in ki se je po želji Anglije in Francije spremnila v evropsko vojno, razširila po vstopu Italije do Afrike in do obal Indijskega oceana. Tako je ta spopad dobil svetovni pomen. Anglija se bori za ohranitev obstoječega stanja, medtem ko zavezniški državi osi ustvarjata bodočnost s političnimi pogajanjmi, s čimer prizadevata istočasno udarec angleškemu imperiju. Berlinski razgovori so nadaljevanje rimskih razgovorov.

Zmag idealov totalitarnih držav ostane odločilen cilj. Te zmag zahteva razširitev vojnih akcij, močnejši učinek vojnih operacij pa se doseže z odgovarjajočimi političnimi akcijami.

Zaradi svojih zmag in razširitve ozemlja razpolagata danes Nemčija in Italija z novimi možnostmi v tej smeri. Nemčija in Italija ustvarjata

bodočnost ko se borba še vodi. Njuno Monrojevo načelo se glasi, da sta Evropa in Afrika njun življenjski prostor. To načelo pa vsebuje tudi odločenost zavarovati te meje v vsakem pogledu. Nemčija in Italija sta določili točen pojem za red, ki bo dobil po porazu Velike Britanije praktične oblike. Državi osi vodita na bojišču svojo akcijo po teh načelih. Pri njiju ni nasprotnih sil koristi. Državi osi ustvarjata nov red, osvobojen angleškega vpliva. Za ta red bosta vse žrtvovali. Z obiskom grofa Ciana v Berlinu dobi ta politika nov pomen.

Premikanje angleškega vojnega brodograja

Viehy, 27. septembra. m. United Press poroča: Iz francoskih uradnih krogov se je izvedelo, da je pet angleških podmornic, pet rušilec in najmanj 10 križak in pomožnih križark odplovalo iz Gibraltarja v Atlantsko morje proti jugu. Prav tako poročajo, da so na angleških pomožnih križarkah nove čete, katere cenijo na 10.000 mož.

uničili tovarne in skladišča. Ponoči so napadi veljali Londonu, kjer smo uspešno bombardirali pristanišče, skladišča in doke na obeh bregovih Temze. Na vseh bombardiranih mestih smo opazili mnogoštevilne eksplozije, ki so povzročile hude požare.

Sovražnik je nadaljeval svojo teroristično akcijo proti nemškemu civilnemu prebivalstvu. Angleške bombe niso poškodovale vojaških objektov v zahodni in severozahodni Nemčiji in tudi ne v Berlinu. Pač pa so zahtevale smrtne žrtve in ranjence med civilnim prebivalstvom. Nekaj hiš je razdejanih. Uspešno obstreljevanje je prisililo Angleža, da so svoje napade ustavljali. Neka majhna podmornica je potopila v nekem konvoju štiri ladje, med njimi eno tankovsko ladjo. Nadaljevali smo polaganje min pred angleškimi pristanišči.

Politična obračunavanja v Romuniji

Internacija bivših visokih uradnikov. Aretac je tujih državljanov. Levičarji v Železni gardi

Bukarešta, 27. septembra. m. Več romunskih političnih osebnosti, ki so bile glavni podporniki prejšnjih vlad, je vlada intervenirala na domu in ne smejo zapustiti svojih stanovanj. Med temi je bivši šef bukareštanske policije general Marinescu, predsednik vojaškega sodišča polkovnik Seciu, bivši notranji minister Medeanu, bivši poveljnik bukareštanske garnizije general Argesianu. Bivši šef tajne policije Stefanescu pa je že od začetka sedanjega prevrata zaprt. Vsi navedeni bodo obtoženi sodelovanja pri umorih in pobijanju članov Železne garde in vsi morajo ostati v stanovanjih tako dolgo, dokler ne bo posebno sodišče treh članov izdalo zapornega povelja zanje. Njihova stanovanja stražijo legijonarji in policije. Pričakujejo, da bo izredno sodišče v nekaj dneh imenovano in da bo takoj odredilo zapor

za vse prizadete nosilce prejšnjih vlad.

Bukarešta, 27. septembra. m. United Press poroča: Uradno potrjujejo, da so bili trije uradniki petrolejske družbe Romano-American, med njimi dva Angleža, zaprti v Ploestiju. Oddelek Železne garde je skupaj s policijo naredil preiskavo tudi pri Američanu Prieau in ga aretiriral. Pozneje pa so ga na posredovanje ameriškega poslanika spustili. Aretirana Angleža se pišeta Charles Presier in Reginald Tanke. Romunska policija uradno objavlja, da je zaprla tudi Angleža Tracyja in nekega Andersona. Ko je angleški poslanik izvedel za te dogodke, je takoj prepovedoval za aretirance. Romunske oblasti nameravajo postaviti vse Angleže pred sodišče, češ da so pripravljali sabotažna dejanja.

Bukarešta, 27. septembra. m. Notranje ministrstvo sporoča, da se pojavljajo gotovi elementi, ki se zbirajo v levičarskih vrstah, pa se oblačijo v zelene uniforme Železne garde in skušajo s svojim delovanjem škoditi legijonarjem gibanju in delu vlade. Ministrstvo naroča, naj ljudstvo o vseh takih pojavih sproti obvešča oblasti. Povod temu naročilu je dal dogodek, ko je sedem neznanec v zelenih uniformah vdrl v radijsko postajo v Bukarešti in z revolverji grozilo ravnatelju radijske postaje bivšemu ministru Crainicu.

Letalski napadi na Nemčijo

London, 27. sept. o. Snoči so angleška letala s povečano silo bombardirala Kiel, razne prekope v Nemčiji, Calais, Cherbourg in Brest ter druga mesta v zasedenem ozemlju. Ta napad je bil močnejši od vseh dosedanjih. Angleška letala so zmetala veliko eksplozivnih in zažigalnih bomb ter povzročila veliko škodo.

Po navedbah uradnega poročila letalskega ministrstva so britanski bombniki predsončnim izvedli napade na Kiel, Osnabrück, Erlach, Ham, Mannheim in Hanover v Nemčiji, ter na Anvers, Fließingen, Ostende, Dunkerque, Callais in Boulogne ter Brest v zasedenih krajih.

Romunija zaupa v poročta Nemčije in Italije

Bukarešta, 27. septembra. (DNB.) Romunski zunanji minister Sturza je dal zastopniku DNB-ja tole izjavo:

Tako imenovana svetovna zunanja politika, ki jo je Romunija prej vodila, je prenehala z ustanovitvijo legionarske države. Nova romunska zunanja politika upošteva izključno zemljepisni, zgodovinski in gospodarski položaj Romunije. Ta politika upošteva ne samo revolucionarni, nacionalni in avtoritativni ustroj romunske države, temveč se naslanja tudi na varuštvu, ki nam je bilo na Dunaju obljubljeno. Mi se naslanjamo na os. Romunska država se ravnava po oporoki začetnika legionarske misli, ki je omogočila, da Romunija najde pot, ki vodi k osi. Romunija pa tudi želi ohraniti prijateljske odnose z vsemi svojimi sosedmi.

Sleparije z neizterljivimi dolgovi

Velika tatvina ženskega blaga na železnici

Ljubljana, 26. septembra.

veletrgovine in tudi mali trgovci imajo vedno križe in težave z dolžniki, ki so jim pošteno kreditirali tudi večje zneske, a dolžniki so jim pokazali hrbet in nikakor nečesto plačati svojih dolgov kljub raznim opominom, tožbam in eksekucijam. Trgovci so nato primorani, da vpišejo take dolžnike v črne bukve in njih dolgove kot dubiozne terjatve. V Ljubljani so včasih živel in mogoče še žive posebni tipi, ki so bogateli na račun dubioznih terjatev in neusmiljeno zasledovali dolžnike. Pri vsakem konkurzu so ti ljudje gledali, da so vse dubiozne terjatve pokupili za malenkostno vsoto, nato pa so navijali s posebnimi trikovi dolžnike in jim do zadnjega dinarja pobrali v kritje terjatev vse, kar so imeli.

Nedavno se je pojavil v Ljubljani in drugod v Sloveniji eleganten gospod z lepo aktovko v roki. Predstavljal se je pri veletrgovcih in pri drugih osebah kot dr. Mladen Džigurski iz Belgrada. Veletrgovcem in trgovcem je prav obširno razkladal svojo metodo, ki jo uporablja proti dolžnikom za izterjanje dubioznih terjatev. Govoril jim je, da povsod ima uspeh in vpeljuje novo »amerikansko« ali pa novo »nemško« metodo proti malomarnim dolžnikom. Njegova metoda obstaja v bistvu v tem, da mirno obiskuje dolžnike in če so ti brez posla, jim preskrbi službo pod edinim pogojem, da nato dolžniki vestno poravnajo svoje dolgove. Povsod je baje imel velike uspehe, po vsej državi. Gospod doktor je tudi omenjal, da je zastopnik in direktor »Trgovačskog in obave-

štajnog zavoda Credit — inform Belgrade na Terazijah. Kot nagrado je od svojih klientov zahteval za vsak dolg na račun 30 din.

Med drugimi se je dr. Džigurski oglašil tudi pri tvrdki F. Sajovic v Kranju.

Kakor omenja ... gre v tej stvari brez dvoma za posle, ki spadajo v delokrog odvetnikov, na drugi strani pa omenjeni doktor nima nobenega obrnega dovoljenja za vodstvo katerega informacijskega zavoda. Pravijo, da jo je dr. Džigurski, ko so mu postala v Sloveniji prebrado, popihal bolj na jug, kjer baje žanje lepe sadove.

Letos aprila je »Jugobrunac« v Kranju poslal na neko tvrdko z manufakturnim blagom v Split več bal raznovrstnega ženskega blaga. Trije moški, neki starejši železničar z 20 let efektivne službe in 2 civilista so po noči vlomili v vagon ter na škodo tovarne odnesli veliko balo ženskega blaga v vrednosti 3.000 din. Sedaj se je posrečilo policijskim organom, da so to tatvino odkrili, ko so pri neki ženski našli večjo zalogo ženskega blaga. Bili so vsi trije moški in ženska aretirani. Železničar bo ob službo. Zadeva bo izročena okrožnemu sodišču.

Petkov trg v znamenju rib, gob in mlačnih izdelkov

Ljubljana, 27. septembra.

Današnji živilski trg je bil bolj slabo zaseden. Le na Pogačarjevem trgu je bilo živahno. Na vzvišenem delu Pogačarjevega trga je bilo na klopcah zelo mnogo gob, ki so veljale najdražje kilogram po 18 din. Na trg prinašajo nabiraleci mnogo več vrst užitnih gob, kot so jih prinašali prejšnja leta. Zaradi zidave nove tržnice so positijsni prodajalci rib na Pogačarjevem trgu čisto ob zid semeniškega poslojpa. Naprodaj je precej sardel, ki so veljale od 18—20 din za kg. Somi so bili dražji ter so jih prodajali po 24 din kg. Morski skuši so veljali od 20—22 din.

Mlečni izdelki se niso podražili. Liter smetane velja 12—13 din, gospodinje pa kupujejo smetano večidel na merice, ki veljajo 10 din. Sir in maslo sta obdržala prejšnje cene.

Zelenjave je bilo precej. 4 kosi zelena paprike so po dinarju. Lepa krakovska solata ajserica je po 50—75 par, enako ceno ima endivija. Korenje je po 50 par. Kilogram čebule velja 2 din. Liter luščenega fižola velja 3.50—4 din, fižol v stročju, kifeljar, je po 5 din kg. Ceneje so slabše vrste fižola. Še vedno prihaja na trg pozni jezenski grah v stročju, ki velja sedaj kilogram 7 din. Peteršilj, zelena in drugi pridelki za juho se prodajajo v šopih, ki veljajo 1 dinar.

Podražile so se slive, ki so imele danes zelo različno ceno. Kilogram sliv je veljal 7—9 din. — Jabolk je bilo bolj malo na trgu in je stal kg prvovrstnih jabolk 5—6 din. — Grozdja je bolj malo. Prodajalci pravijo, da je letos slaba letina in je zato slaba ponudba. Ker je pa veliko povpraševanja, ima grozdje visoko ceno. Najdražja je smederevska hamburška črnina, ki je po 16 din kilogram. Cenejše so bele sorte, ki jih prodajajo po 10—12 din. Zelo okusne talijanske fige so bile kg po 10 din. Hrušk skoraj ni na trgu. — Letošnje hruške so slabše kvalitete in velja kilogram od 8 do 12 din.

Samopomoč mariborskih gostilničarjev

Danes bodo imeli člani Združenja gostilničarjev in kavarnarjev v Mariboru zborovanje v dvorani hotela Novi svet. Ta sestanek bo zelo velikega pomena ne samo za gostilničarje, temveč prav tako za njihove goste, ki so navezani na prehrano v gostilnah in restavracijah. Gre namreč za ustanovitev posebne gostilničarske nabavljalne zadruge, katere bodo oskrbovali svoje obrate s potrebnimi živili. V mariborskih gostinskih obratih so se sedaj v veljavi maksimalne cene, ki jih je odobrila banska uprava že marca meseca. Dasi so se od tedaj ne samo vsa živila, temveč tudi kurivo in druge stvari, ki so potrebne v gostinskih obratih, znatno podražile, so gostilničarji obdržali stare cene. Združenje mariborskih gostilničarjev je tudi edino, ki v zadnjem času še ni predlagalo banski upravi zvišanja obstoječih maksimalnih cen. Gostilničarji sami uvidijo, da bi bila to zelo dvorzna stvar. Res bi si začasno povečali morda nekoliko svoje dohodke, na drugi strani pa bi konsum tako nazadoval, da zvišanje ne bi prineslo željenega efekta. Zaradi tega so se odločili za praktičnejši in bolj učinkovit način rešitve iz sedanjega položaja. Ustanoviti si namerjajo aprvizacijsko nabavljalno zadrugo, ki bo dobavljala živila v vagonskih količinah ter jih potem pa nabavni ceni razdelila med svoje člane. V načrtu je predvsem nabava sladkorja, moke, kave, masti, pa tudi poljskih pridelkov in kuriva. Svojo zadrugo namerjajo gostilničarji včlaniti v Zadrugni zvezi ter potem stopiti v stike z velikimi nabavljivimi centralami, ki imajo pooblastilo za trgovanje z živili na veliko.

Danes premiera ruskega zgodovinskega vefilma

MINJIN IN POŽARSKI

Zaradi velike dolžine filma pričemo s predvajanjem točno ob napovedani uri, na kar opozarjamo zamudnike!

V filmu nastopajo izbrani najboljši ruski igralci! Odlična režija, ogromno število nastopajočih, veličastni prizori požarja Moskve, sijajni prikazi spopadov konjenice! Film nadkriljuje tovrstne ameriškanske umetnine!

Kino Union
tel. 22-21

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!

Ljubljana od včeraj do danes

Čprav je bilo včerajšnje jutro oblačno, se je že v zgodnjih popoldanskih urah nebo zjasnilo. Lepo, skoraj vroče je bilo vse do večera. Ponoči pa se je spet zloščilo, nebo je sivo, na dež kaže, pa ga morda ne bo, zakaj čutili je burjo.

Banovinske literarne nagrade za leto 1939-40

Literarnega natečaja kraljevske banke uprave za l. 1939-40 se je udeležilo 13 avtorjev z 18 deli, med katerimi je bilo 11 tiskanih in 7 rokopišnih.

Na predlog razsodišča, v katerem so bili gg. prof. Jakob Solar, urednik dr. Tine Debeljak, prof. France Vodnik, prof. dr. Mirko Rupel in kot predsednik načelnik prosvetnega oddelka dr. Lovro Sušnik, so bile podeljene sledeče nagrade:

1. Antonu Ingoliču za knjigo »Na splavih« 6000.
2. Francetu Bevku za knjigo »Pravica do življenja« 5000.
3. Božu Vodušku za knjigo »Oščarni svet« 3000.
4. Joži Lovrenčiču za knjigo »Sholar iz Trente« 3000.
5. Jožetu Kastelcu za knjigo »Prve podobe« 3000.

Lepo uspela vaja za obrambo pred letalskimi napadi

V teh resnih časih je prav, da se tudi prebivalstvo mest, kamor vojna vihra še ni segla, pripravi in izuri za vsak slučaj v obrambi pred napadi iz zraka. Tako vajo smo ponovno imeli včeraj dopoldne.

Ljudje so nagibali uro, kdaj bo »letalski napad«. Nekli so menili, da bo ob devetih, drugi so ga napovedovali za deseto uro. Prišel pa se je ob trideletni na dvanajsto.

Ze zgodaj zjutraj so bile zasedene razne važne točke s protiletalsko obrambo, ki sta jo organizirala 40. pehotni in 16. topniški polk. Vzorno organizirane mestne zaščitne jedinice so natančno po razporedu zasedle mesta, ko so jim bila odredjena.

Na stolpu ljubljanskega Gradu so se zbrali ljubljanski župan dr. Adlešič, general g. Janež, upravnik policije dr. Hacin, šef mobilizacijskega oddelka pri banski upravi dr. Ogrin, zastopniki mestnega zaščitnega urada ter predsednik banovinskega pododpora Rdečega križa, dr. Fettich.

Ob trideletni na dvanajst je bil dan alarm. Dva strela z Gradu, tuljenje siren in zvonovi so dali znamenje, da je nastopila nevarnost. Ljudje so jo večinoma urnih krač pobrali v zavetja hiš, vendar pa so bili med njimi tudi nekateri, ki so se sami sebi zdeli nekaj posebnega ter so pokazali neumno nediscipliniranost. Ti bodo za svojo »važnost« dobili nagrado.

Letala so se pojavila od severozhoda in bila sprejeta od močnega ognja iz strojnih ter topov. Po skoraj četrt ure trajajočem napadu so nato odletela.

Petarde so oznanile, da so bila mesta na Glavnem kolodvoru, pri plinarni na Resljevi cesti, pri topniški delavnici, pred sodiščem, pred opero, pred tobakno tovarno, pri tramostovju in pred Nebotičnikom, zadeta z rušilnimi bombami. Rdeči dim pa je pred vojašnico 40. pehotnega polka, pred intendantskim skladiščem, pred šentjakobsko šolo, pred bansko palačo, pred meščansko šolo v Šiški in pred ljudsko šolo na Vodovodni cesti pokazal, da so v te kraje padle zažgane bombe. Plav dim pa je pokazal, da so pred lekarno Leustek, na križišče Miklošičeve in Pražakove ulice, pred kavarno Majcen in pred trnovsko cerkev padle bombe s strupenim plinom iperitom. Mnogo reševalnih oddelkov je takoj odhitelo na označena mesta, kjer pa so bili označeni tudi požari, so se uveljavili naši vrli gasilci.

Vaja je uspela v vsakem pogledu. Škoda le, da je med ljubljancmi še nekaj takih, ki se ne zavedajo važnosti take vaje pred letalskimi napadi. Za te je popolnoma na mestu, če jih bo zadela oblast z občutnimi kaznimi. Danes ni čas, da bi ljudje te vaje jemali za šalo.

»Kovačevi Micki« v trgovini z zlatino

Dva možaka v sivkastorjavih oblekah sta stopila v neko trgovino z zlatino v Zidovski ulici. Izbirati sta začela prstane dražje vrste. Dolgo sta izbirala, pa jima ni hotela biti prav nobena več všeč. Nazadnje sta odšla, navidez nezadovoljna.

Ko pa je zlatar začel popravljati prstane, ki jima jih je razkazoval, je na svojo »emajhno« osuplost opazil, da sta z možakarji vred izgnila tudi dva prstana, ki sta bila vredna več kakor 1100 din. Prvi prstan je imel zelenkast kamen, drugi pa je bil okrašen z velikim akvamarinom.

Možaka sta govorila nekakšno hudo polomljenno hrvatiščino. Kakor se je svedelo, sta že prejšnje dni po raznih drugih trgovinah z zlatino poskušala spraviti v denar briljanten prstan, pa jima ga niso hoteli odkupiti. Prav gotovo sta tudi ta prstan nekje »sunila«. Prišla je vest, da so en prstan, ki je romal iz one trgovine z zlatino v Zidovski ulici, že našli, in sicer blizu Nebotičnika. Tat ga je o vsem videzu izgubil.

Policija se za ta dva podjetna uzmoviča prav živahno zanima.

Pred premiero Finžgarjeve »Razvaline življenja«

Njegova dramatska dela odključeta poleg drugih lastnosti zlasti dve: da slikajo tipične kmečke konflikte, ki so pri nas na deželi hudo pogosti, in da imajo umetniški namen predočiti vzroke in posledice ter kvarne vplive na zdravo agrarno življenje. Na osnovi etičnega jedra, ki je v igri, je vzgojni in poučni namen njegovih del očiten.

»Razvalina življenja« je ljudska drama v treh dejanjih, ki se godi na kmetih. Svojo vsebino razodeva že z naslovom. S to dramo je načel Finžgar enega izmed posebno pogostih socialnih problemov: ženitev iz koristolovstva in brez ljubezni. Na tej podlagi je orisal moralni propad posameznih oseb, ki so zapletene v to rodbinsko dramo, pa tudi gospodarske posledice zaradi razkroja v rodbinskem življenju. Delo je živ opomin za našega kmeta, če vidi to dramo na odru, kajti pokaže mu verno sliko iz življenja in mu poda nauk s tem, da pokaže svarilen vzgled. Nič manj zanimivo pa ni za meščana in razumnika, ker mu poda izrez iz življenja, ki mu je manj znano.

S tem, da je bilo sprejeto to delo v letošnji repertoar naše Drame, je pokazala uprava gledališča smisel za svojo nalogo kot narodno gledališče. Zeleti bi bilo, da bi najširši krogi naroda, ki jim je ta igra namenjena, delo res videli. Ker je zasedba vlog majhna, je primerno za gostovanje na podeželskih odrih, za katere bi bilo vsekakor velik kulturni dogodek. Delo je režiral Milan Skrbiniček. Igrali bodo: Cesar — žganjarnarja Urha Kanteta, Mira Danilova — njegovo hčer Lenčko, Gabrijelčičeva — njegovo rejenco Tono, Sever — soseda Martina, Presetnik — kmeta Ferjana, Kaukler — kmeta Sirkina in Rakarjeva — polovko Mico Slano.

Jesenica

Zadnji opomin. Kljub ponovnim opozorilom v dnevnem časopisu in čeprav stoji svarilo na vsakem koncu lepe promenadne poti od župne cerkve do Ukove, se kolezarji še vedno vozijo po nji. Če pa proti temu protestirajo, te pa predzno nahrujijo. Ne bo šlo drugače, kakor da si sprehajalec sami pomagajo, zapišejo evidenčno številko kolesa in brezovzirneča ovadijo. Upamo, da bo potem red tudi na tem lepem prostoru Jesenice.

Razširitev Ukove in Lampetove ulice. Mestna občina je letos posvetila posebno pažno ulicam, kjer je potrebno izravnati ostre ovinke in ceste razširiti. Tako je končano delo na Ukovi cesti, ki je bila zelo ozka posebno ob strugi Ukovi, katero so tudi regulirali, jo uravnali v pravi tok in ogradili tri do štiri metre visoko z betonsko in s kamenjem obloženo steno. Često so razširili za 1.80 m. Pred dnevi so začeli delavci podirati stare ograje ob Lampetovi ulici, jo bodo od tiskarne Blažje ob Aljaževce ceste razširili, ovinke izravnali in nanovo postavili lično betonsko ograjo. Tako bo dobil ta del Jesenic lepše lice.

Ptuj

Prodaja mesa zaplenjenih telet. Zadnje soboto se je na mestni klavnici prodajalo meso starih zaplenjenih telet. Stalno nastavljeni občinski delavci in oni, ki le slučajno dobijo zaposlitve pri kakih delih v mestu — sicer so brezposelni — so občinskega uslužbenca zaprosili, naj bi se rezerviralo za neko meso, ker oni od dela sredi dneva ne smejo po svojih opravkih. Ko so pozneje hoteli vzeti meso, ni od vseh starih telet ostalo nič drugega kot gole in pušle kosti, zanje rezerviranega mesa pa ni bilo. Med temi najrevnejšimi in najpotrebnejšimi je nastalo upravičeno razburjenje. Prosimo, da bi se posvečala v bodoče od nekkih vrtilnih pažnja večji uvidevnosti in bi takim spekulantom in sličnim ljudem zaplenjeni predmeti, bili dani na razpolago v prvi vrsti tistim, ki si drugje po višjih cenah stvari ne morejo privoščiti in tistim, ki za mestno občino kaj storijo!

O selitvi hrvaške industrije

Zagreb, 27. sept. j. Na drugem mestu našega lista smo posneli vest belgrajskega »Vremena«, ki govori o selitvi hrvaške industrije v Srbijo zaradi ugodnejših političnih in gnotnih razlogov. Rečeno je bilo, da se bo preselila v Mladenovac največja hrvaška tekstilna industrija »Duga Resa« iz bližine Karlova. Zagrebški časopisi pa so to vest prekontrolirali in jo potem označili kot tendenčno in zlonamerno. Gre le za to, da si bo hrvaška tekstilna industrija »Duga Resa« postavila v Mladenovcu podružnico, ne misli pa preseliti niti enega svojih obratov iz Duge Rese v Srbijo. Pripominjajo zraven, da raztrobentane selitve hrvaške industrije ne bi bili prav nič krivi oblastveni ukropi. Vedeti je treba, da je bila hrvaška industrija prav poprej najbolj zastopljena in da uživa danes mnogo več razumevanja pri oblasteh kakor poprej. Če prej ni imela namena seliti se v Srbijo, se bo sedaj še mnogo manj.

Vsem sodelavcem in poslovnim prijateljem sporočamo, da je umrl gospod

Gustav Schüler

obratni ravnatelj KID

Delavstvo žičarne, žebjarne in hladnovaljarne ter zavijalnice je izgubilo dobrega predstojnika, naša železarska industrija pa odličnega vodilnega sodelavca.

Pokojnik bo prepeljan v nedeljo 29. t. m. ob 11. uri dopoldne iz mrtvaške veže splošne bolnice v Ljubljani do viadukta na Šmartinski cesti, kjer se sprevod konča in truplo pokojnika odpelje z avtofurgonom v Linz.

Strokovnjaku in tovarišu bo ohranjen trajen spomin.

Kranjska industrijska družba

Iesenice - Fužine

Pogrebni zavod Ivan Gajšek, Ljubljana

Od tu in tam

Madžarski kmetijski minister grof Mihael Teley bo prišel v soboto dopoldne v Belgrad na obisk h kmetijskemu ministru dr. Cubriloviču. Vrnil mu bo obisk, katerega je minister dr. Cubrilovič naredil pred tremi meseci v Budimpešti v družbi ministra dr. Konstantinoviča. Grof Teley se bo po svojem prihodu najprej vpisal v dvorne knjige, nato pa bo obiskal podpredsednika vlade dr. Mačka, zunanjega ministra dr. Cincar Markoviča in kmetijskega ministra dr. Cubriloviča. Opoldne bo položil vence na grob Neznanega junaka na Avali, nato pa bo na Avalski restavraciji kosilo. Popoldne priredi madžarski poslanik v Belgradu v poslanstvu Čajanko, zvečer pa priredi dr. Cubrilovič svojemu gostu na čast večerjo v hotelu »Srpilski kralj«. V nedeljo bo odpotoval gost v Niš, kjer si bo ogledal kmetijsko razstavo, niška občina pa bo pripravila kosilo. Popoldne bo obiskal predsednika vlade Cvetkoviča v Niški Banji, zvečer pa se bo odpeljal skozi Belgrad nazaj v Budimpešto.

Svojega upnika, ki ju je opominjal na vračanje dolgov, sta ubila Lazar Krsijanovič in njegov sin Ilija iz okolice Zajecarja. Spasje Stankovič je bil bogat kmet, ki je denar posojal ostalim kmetom. Lazar in sin Ilija sta se bila pri njem močno zadolžila, na vračanje pa nista hotela misliti. Zifela sta udobno in razsipavala denar. Spasje ju je opominjal, pa vse ni nič zalego. Nazadnje je poklical na pomoč oblasti, da so dale popisati vse Krsijanovičeve imetje. Ko pa je prišel tisti dan, je Krsijanovič naložil precej svojega imetja na voz in odpeljal v gozd. Spasje pa je za namero vedel in Lazarja s sinom čakal v gozdu. Toda tam so se sprli in Krsijanoviča sta s sekiro pobila in razmesarila žrtev. Sodišče je obsodilo Ilija na dvajset let robije, očeta Lazarja pa je oprostilo, ker ni bilo mogoče po izpovedih prič dokazati njegove soudeležbe pri umoru.

Zopet so jugoslovanski časopisi objavili imena številnih ljudi, ki so se pregrešili proti uredbi za pobiranje draginje in brezvestnega verizništva. Tako v Zagrebu, Slavnskem Brodu, v Belgradu, Mitrovici, Zenici, Kruševcu in Subotici so policijske oblasti in sodišča izrekla težke kazni za vsak najmanjši prekršek. V Subotici so mesarja Josipa Abrahama poslali na prisilno bivanje, ker je imel doma preveč masti in je ni hotel prodajati. Običajno je imel na skladišču po 200 kg, ob aretaciji pa celih 3500 kg. Zanimiva pa sta zlasti dva primera. V Kruševcu so zaprli in obsodili lekarnarja Atanackoviča, ki je hotel tudi nekaj zaslužiti, pa si je nakopičil 1000 kg masti in jo zelo drago potem prodal. V Zenici pa je dobil mesec dni zaporu in 5000 din kazni trgovec, ki je prodal pol litra olja za 20 dinarjev in pri tem zaslužil 10 dinarjev.

Begunsko taborišče v Zemunu, kamor je že prispela prva skupina nemških beguncev iz Besarabije, je obiskal predčerašnjim predsednik vlade Cvetkovič z ministrom Cincar Markovičem in inž. Bešličem. Funkcionarji taborišča so ju sprejeli in jim razkazali vso ureditev taborišča, posebno pa bolniški oddelek in kuhinjo z vsemi higienskimi napravami. Prva skupina beguncev na dveh madžarskih ladjah se je ustavila najprej v Velikem Gradšču, nato pa sta ladji ob 9 zvečer pripluli do zemunskega pristanišča. Bilo je v celem 1500 Nemcev. Ostale skupine si bodo sledile v razdobju dveh dni.

Privilegirana izvozna družba bo imela v nedeljo v Belgradu svoj občni zbor in bo na njem podala pregled svojega dela, prvenstveno pa posredovanja na tržišču kmetijskih pridelkov. Družba je v enem letu odkupila na trgu za 89.195,8 vagonov raznega blaga in je imela za 1 milijardo 720 milijonov dinarjev prometa. Promet se je povečal po količini za 40 vagonov, po vrednosti pa za 760 milijonov dinarjev. Čisti dobiček je bil razdeljen v tri sklade, iz katerih podpira družba kmetijstvo. Tako je dobil sklad za agrarno proizvodnjo 12 milijonov, sklad za pospeševanje izvoza 16,37 milijona, sklad za pospeševanje sadjarstva pa 35 milijonov dinarjev. Vsi ti skladi so že precej bogati in zato se bo Prizad posvetil prvenstveno izvedbi 10 letnega načrta za pospeševanje sadjarstva.

Veliko kmetijsko razstavo bodo odprli v nedeljo v Nišu. Razstavo so pripravljali delj časa in hočejo z njo pokazati ves napredek in stanje kmetijstva v moravski banovini. Razstavjalcev bo okrog 1200. Prvenstveno bodo razstavili živino in vinogradniške pridelke. Razstavo bo v nedeljo obiskal tudi madžarski kmetijski minister grof Mihael Teley.

Banska uprava v Banjaluki je odpustila pred kratkim vse ženske, ki so bile poročene ali pa so bile na drug način gmotno preskrbljene. Mesto njih je bilo postavljenih 14 moških, ki imajo vsi svoje družine. Ukrep je vzbudil ne samo v Banjaluki, temveč tudi drugod veliko odobravanje. Bajje misli banska oblast to prakso za stalno obdržati in gledati na to, da bodo službe dobili prvenstveno moški.

Pred belgrajskim sodiščem teče zanimiva tožba, v kateri bo zaslišanih okrog 10 najuglednejših prestolinskih zdravnikov. Inž. Nikolič je lani umrla žena, pri kateri so zdravniki ugotovili trakujo. Zdravil jo je zdravnik dr. Miloje Milošević, toda takoj po njegovem posegu in zdravljenju, ki jih je dal, je Nikoličeva padla v nezavest in umrla. Nikolič trdi, da je Milošević postavil napačno diagnozo in napačno zdravil, dr. Milošević pa trdi, da so drugi zdravniki postavili diagnozo, sam pa se je tega držal in dal primerna zdravila. Deset znanih belgrajških zdravnikov bo podalo svoje mnenje o tem primeru.

Veliko tekstilno podjetje na Hrvaškem »Duga Resa« se bo po poročilu belgrajskega »Vremensko« preselilo v kratkem v Mladenovac. Bajje se podjetje na Hrvaškem trdo bori z novimi razmerami in je zato sklenilo preseliti se v Srbijo, kjer so baje pogoji zanjo bolj znosni in ugodnejši. Podjetje je kupilo v Mladenovcu precejšen kompleks zemlje in že gradi potrebne tovarniške stavbe. Mladenovska občina pa je rada dala posebne ugodnosti tovarni, ker bo več kot tisoč ljudi iz mesta in okolice dobilo delo v tovarni. Preselitev pa pomeni za hrvaško banovino velik udarec. Morebiti preselitev niso narekovali toliko gmotni razlogi, kakor pa odpor hrvaškega kapitala proti politiki banske oblasti in proti novemu redu na Hrvaškem, ko se vse delo oblasti usmerja bolj v korist kmetijstva, ki tvori ogromno večino hrvaškega naroda.

Na lastne stroške je postavil spomenik v svetovni vojni padlim vojakom kmet Randjel Mijalkovič iz Belega Potoka pri Skobanji. Randjelu je oče padel v bitki na Ceru, kmalu nato pa mu je umrla tudi mati. Kot sirota je ostal sam in obdeloval skromno posestevce. Zmerom pa je mislil na to, da bi se oddolžil spominu svojega očeta in njegovih tovarišev, ki so padli v bitki za svojo domovino. Slednjič je zbral toliko denarja, da je kupil spomenik in dal nanj z zlatimi črkami vrezati imena vseh tistih mož in fantov iz domače vasi, ki so bili padli za domovino.

Trgovec Niklsbacher ovaden sodišču

Po dolgih letih končan konkurz Vzajemne pomoči - Raznoterosti

Ljubljana, 27. septembra. Kakor smo že kratko poročali, je bil trgovec Niklsbacher Ferdinand star., poslovođaja tvrdke Niklsbacher, družbe z omejeno zavezo v Ljubljani, Tyrševa cesta, konfiniran za 6 mesecev zaradi navijanja cen moki v smislu uredbe o kontroli cen. Trgovec je moral takoj odpotovati v konfinacijo v Stari trg ob Kolpi, okraj Crnomelj.

Policijska uprava je naslednji dan vročila vsebino konfinacijskega dekreta okrajnemu sodišču in trgovca Ferdinanda Niklsbacherja ovadila zaradi prestopka navijanja cen moki v smislu člena 8 uredbe o pobljanju draginje in brezvestne špekulacije. Kazenski sodnik okrajnega sodišča bo zaradi hitrejšega postopka že prihodnji teden razpisal proti trgovcu Niklsbacherju glavno razpravo, ki bo pač kratko obravnavala vprašanje trgovčeve krivde. Policijske polizvedbe so namreč dognale, da je trgovec Niklsbacher prodajal raznim pekarnam in drugim strankam moko št. 5 za 1 din višje, kakor je bila ta moka v cenii uradno maksimirana. Navijal je torej cene. Policija je zaslila razne priče, ki so povedale, da ta trgovec ni hotel prodajati moke po nižji ceni, kakor je sam zahteval, in se je na vse načine izgovarjal. Trgovec je na policiji priznal, da je moko prodajal za 1 din višje od maksimirane cene.

Tvrdka Niklsbacher, družba z omejeno zavezo v Ljubljani, trgovina z deželnimi pridelki, mlinškimi proizvodi in z mešanim blagom na debelo in drobno je bila v trgovski register ljubljanskega okrožnega sodišča vpisana 26. julija 1938. Obratna družbina glavnica znaša 200.000 din. Kot družbin poslovodja je v trgovskem registru naveden Ferdo Niklsbacher starejši.

Zgodovina raznih ljubljanskih konkurzov je prav poučna in zanimiva. Navadno konkurzi končajo tako, da se upniki zadovoljeje z malimi odstotki na račun svojih terjatev. Navadna kvota znaša pri konkurzih od 20—50% prijavljenih in likvidiranih terjatev. Lepi milijoni so šli po vodi pri Vzajemni pomoči. Mnogo strank je bilo oškodovanih za čedne tisočake. Nekatere stranke so, ko so videle, da bodo težko prišle kdaj do kritja svojih odškodnin, stvar pustile vnevar in se niso več brigale za Vzajemno pomoč. Ta posmrtninska zavarovalnica je prišla dejansko v konkurz 12. decembra 1933 in je ta konkurz trajal vse do letoš-

nega poletja. Konkurz je bil formalno končan 20. julija 1940. Konkurno premoženje je znašalo nekaj nad 4 milijone. V konkurzni sklad se je prijavilo nad 1000 oškodovancev z manjšimi in večjimi zneski. Kmalu se je izvedelo, da bodo prišli oškodovanci, katerim je sodišče priznalo in likvidiralo njihove terjatve, popolnoma, do 100% kritja svojih terjatev. In res so sodišču prijavljeni upniki dobili popolnoma izplačane svoje terjatve.

Kakor povsod, so se tudi pri tem konkurzu pojavili rafinirani špekulantje. Ti so zaupno izvedeli, da bo Vzajemna pomoč popolnoma izplačala svoje upnike. In ti špekulantje so se spravili nad vse one upnike, ki so bili sodišču prijavljeni in jih začeli pripraviti tako, da so jim odstopili svoje odškodninske terjatve proti takojšnjemu izplačilu 50—70% višine terjatev. Oni pa so potem iz konkurznega sklada pobrali polne, 100% terjatve. Ljudje pa še ne dajo miru. Vedno še hodijo oškodovanci na okrožno sodišče in izprašujejo, kako je s konkurznim premoženjem in da-li bodo prejeli kakšne odškodnine.

Treba je tudi omeniti, da so sedaj vsa pota brezuspšna in da je ogromni konkurzni spis že romal v veliki sodni arhiv. Konkurno postopanje proti Vzajemni pomoči je trajalo skoraj dobrih sedem let.

Mali kazenski senat je ta teden sodil vlomilem in tatovom ter jim nprtil celotno do 7 let robije. Samski delavec Jože K. je star 30 let. Doselej še ni bil kaznovan in se je seznanil s strogostjo kazenskega paragrafa prav te dni. Antonu Pipanu v Podpeči je ukradel iz zaklenjene omare prazniško obleko, čevlje in nekaj perila. Tatvino je priznal, samo izgovarjal se je, da mu je svak Pipan obleko prodal za 800 din in da je ni ukradel. Jože K. je začel tudi špekulirati z bukovimi drvi. Ker pa ni imel obratne glavnice, je šel kar na tihem v gozd in tujeju lastniku pobral okoli 10 kubičnih metrov bukovih drv. Prodaj jih je pod ceno in se je dokopal do nekaj stotakov. Izposlil si je dalje od znanca moško kolo, ki pa ga ni vrnil, marveč ga je prodal za 200 din. Zaradi vseh teh dejanj je bil Jože K. obsojen na 9 mesecev strogega zaporu, kakor tudi v izzubo častnih državljskih pravic za 1 leto. Deležen ni bil pogojne sodbe, ker je pač opravil več tatvin.

Draginja hočejo izrabiti za svoje temne namene

Že več mesecev se je v Borovnici čutilo, da je začel veti strupen veter. Neki ljudje so začeli razvijati neverjetno živavno komunistično propagando. Bili so tako predrzni, da so celo javno govorili proti obstoječemu redu v državi. Najhuše leglo te propagande pa je bilo v Delavskem domu, ki ga je dala oblast končno zapreti.

Zadnje čase pa so ti ljudje začeli v svoje zmanene izrabljati zlasti sedanjo draginjo in težke razmere. Ko je bil Delavski dom zaprt, so se začeli shajati v gostilnah, kjer so imeli svoje debate, s katerim pa so nadlegovali tudi druge goste. Zlasti se je odlikovala neka ženska, katere mož kaj dobro zasluži, in ki je svojčas ponoči hodila na tuje trtve, nabirala sadje, ga sušila in kuhala žganje, tako ga je imela samo ona, ker je bila slaba letina. To je v gostilni navadno stopala na mizo, ukazala mir in začela govoriti.

Mali grešniki pred sodniki

Maribor, 26. septembra. V mali razpravni dvorani mariborskega okrožnega sodišča so imeli danes »dan malih grešnikov«. Obtoženci so se hitro eden z drugim vrstili na zatožni klopi, komaj se je končal eden, pa se je že začel drugi proces.

33letni Gril Josip, delavec iz Dobrave ter 35letni Jožef Kisovar, delavec iz Rogoze, bi bila za svoja leta že lahko mirnejše krvi. Tako pa sta se dne 14. aprila t. l. obnašala kakor dva mlada vročekrvna petelina, ko sta pred Zamudovo gostilno na Pobrežju z latami navalila na Andreja Nerata ter ga hudo odledala. Navalila sta nanj tedaj, ko je gostilničar Nerata vrgel skozi vrata na cesto. Ona dva sta bila že zumaj, pa sta naglo odtrgala od plota vsak svojo planko ter navalila na svojo žrtev. Sedaj sta se pred sodnikom zagovarjala, da je imel Nerat v roki odprt nož, ko je zletel skozi vrata. Sodišče je vsakega obdnilo na 14 dni strogega zaporu.

Zaradi sličnega dogodka je prišel na zatožno klop tudi 41letni Miler Mihael. Dne 15. aprila t. l. je v Framu v Gasilskem domu sunil Babiča Ivana z nožem v levo roko ter ga težko telesno poškodoval. Po sredi je baje bila ljubosumnost, ki je izzvala obtoženo sovraštvo. Babiča je napadel ponoči iz zasede ter ga je sunil najprej z nožem v hrbet, pa je slednji napad odbil, nakar je dobil sunek v roko. Obsojen je bil na 4 mesece strogega zaporu.

Po teh pretepačih so prišli na vrsto pred sodnike ribji tatovi. Najprej se je zagovarjal Jožef Visočnik s Hočkega Pohorja, katerega je zakupnik ribolova v potoku Reka Karl Usar iz Maribora dne 23. junija zasačil ob potoku, kako je s trnkom lovil postvri ter imel ulete že tri ribe. Usar je potem izvedel od kmetov, da je obtoženec že večkrat lovil ribe. Za nedovoljeni ribji lov je dobil Visočnik 7 dni zaporu, pogojno za dve leti. — Sledila mu je na zatožni klopi cela skupina mladih fantov — bilo jih je kar pet iz Slivnice. Ti so dne 23. maja t. l. lovili ribe iz umetnega ribnika v Creti pri Slivnici, ki je last grofa Schönborna. Vsi so imeli trnke ter so si že nalovili lep plen, ko jih je lastnikov gozdar zasačil. Vsi so se podali v beg, gozdar pa je enega ujel ter je ta potem izdal še tovariše. Orožnikom so priznali, da so že večkrat lovili v navedenem ribniku. Obsojeni so bili: 27letni Jožef Božič in Sp. Hoč in 34letni Jožef Velušek iz Hoč vsak na 10 dni zaporu, 26letni Partlji Franc iz Hoč na 7 dni zaporu, pogojno za dve leti, 29letni Martin Kranjc iz Sp. Hoč na 7 dni zaporu, pogojno za 2 leti, neki 15letni fant, ki je bil tudi obtožen kot sosterilec, pa je dobil ukor.

Celjske novice

Celjska cinkarna bo ustanovila konzum, če bo delavstvo pristalo na to.

Ko trpe drugi pomanjkanje. V Celju redi neka gospa, baje je premožnejša, 12 psov razne pasme in razne barve. Znano je, da jih najboljšje hrani, da jim daje priboljške, znano pa je tudi, da se občinstvo, ki stanuje okrog te hiše, pritožuje zaradi večne godbe. V času, ko trpe drugi pomanjkanje, se skoraj vsako-

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost v %	Veter (smere, jakost)	Padavine	
		naj. večja	naj. manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	769,7	2,4	13,4	74	10	NNE ₁	—	—
Maribor	770,0	16,9	11,0	80	10	0	—	—
Zagreb	764,9	22,0	11,0	90	5	NW ₁	—	—
Belgrad	764,4	26,0	13,0	80	0	SW ₁	—	—
Sarajevo	767,0	22,0	6,0	80	0	0	—	—
Vis	763,7	24,0	19,0	60	10	ENE ₂	—	—
Split	763,3	27,0	17,0	60	0	NE ₂	—	—
Kumbor	762,1	25,0	17,0	90	0	0	—	—
Rab	763,9	27,0	18,0	70	0	N ₃	—	—
Dobrovnik	762,1	23,0	14,0	70	0	NE ₃	—	—

Vremenska napoved: Spremenljivo oblačno, sicer nobenih bistvenih sprememb sedanjega vremena.

Koledar

Danes, petek, 27. septembra: Kozma. Sobota, 28. septembra: Venceslav.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote ob 8 zvečer do ponedeljka ob 8 zjutraj mesni višji zdravnik dr. Ahčin - rjan, Korytkova 18, telefon št. 36-24.

Sestanek čevljarskih mojstrov. Združenje čevljarjev za ljubljanski sodni okraj sklicuje za nedeljo 29. t. m. ob 9 sestanek pri »Sestici« v Ljubljani na Tyrševi cesti. Na dnevnem redu so razna prav sedaj aktualna vprašanja, posebno novo povišanje tarife za razna čevljarska popravila. Vodilo se bo tudi posvetovanje o položaju čevljarskih pomočnikov.

Ravnateljstvo šole Glasbene Matice ljubljanske opozarja vse svoje gojence, da morajo priti danes popoldne v Hubadovo pevsko dvorano prostrope II. Gojenci, ki so vpisani za klavir, se morajo oglasiti točno ob 15, za violino ob 16 in vse ostale predmete pa ob pol 17. V Hubadovi dvorani bodo zvedeli točno dodelitev k strokovnemu učitelju, nakar gredo takoj v določeno učno sobo, da se sporazumno uredi urnik. Vpis je mogoče še danes ves dan za vse glasbene predmete. S posebnim zadovoljstvom poudarjamo, da ima šola že danes več gojencev, kakor pa jih je v minulem šolskem letu. Posebno opozarjamo letos na pouk violine, ker bo imel vsak gojencev dvakrat na teden po 20 minut direktnega pouka. Pouk splošne glasbene teorije in mladinskega petja bo razglašen na šolski deski v veži zavoda, sicer začne pouk v ponedeljek 9. t. m.

Predavanje o Slatini Rudenci bo v ljubljanskem radiu jutri ob 14.10 v okviru tedenskega turističnega pregleda Tujskoprometne zveze.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama. — Začetek ob 20. uri: Petek, 27. sept.: »Razvalina življenja«. Red Premierski.

Sobota, 28. sept.: »Romeo in Julija«. Red B. Nedelja, 29. sept.: »Razvalina življenja«. Izven Ponedeljek, 30. sept.: Zaprt.

Opera. — Začetek ob 20. uri: Sobota, 28. sept.: »Fidelio«. Otvorilvena stava. Red Premierski.

Nedelja, 29. sept.: Zaprt. Ponedeljek, 30. sept.: Zaprt.

Torek, 1. okt.: Zaprt.

Zaradi maksimiranja cen krompirja

Celje, 26. septembra. Na notico, ki jo je objavila Zbornica za trgovino, obrt in industrijo, da je treba računati z možnostjo o maksimiranju cen za krompir na 1,50 din in da naj trgovci to vpoštevajo, smo prejeli še od kmetov, ki pridelujejo krompir, naslednje pojasnilo: »Kalkulacija Zbornice za trgovino glede pridelovalnih stroškov krompirja je popolnoma zgrešena. Letošnja ujma, povodnji in splošno slabo vreme, so povzročile, da večji odstotek kmetov niti svojega semena ne bo pridelal. Z ozirom na drago koruzo, bo tudi večino krompirja moral porabiti doma za pitanje svinj, da mu ne bo treba pri draginji, pri višjih cenah olja itd., otepati celo leto nezabljenežena fižola.

Vprašanje pa je, ali je pravično, da Zbornica za trgovino, obrt in industrijo ne skrbi za to, da bi bile življenske potrebe za obleko in obutev in druge stvari tudi samo za 100% povišane, ne pa kar za 200 do 300%, kakor se vidi po trgovinah. Velika razlika je, če je treba za obleko plačati samo pri eni osebi letno 500 din več kot lani, ali pa če za dnevno hrano, ki jo prideluje kmet in ki svoje dinarčke itak takoj nese v mesto trgovcu, dobi 100 din več. Za duševno kulturo, za kino in razne prireditve po novem letu, zvišanje cen krompirju od 1 din na 2 din, ne pomeni nikakšne nevarnosti, pač pa dviganje cen raznih strok, katerih interesi so združeni v Zbornici za trgovino, industrijo in obrt, kmetovalci.«

ŠPORT

SK Amater — SK Bratstvo. V nedeljo bo v Trbovljah zopet zanimiva ligaška tekma. Srečala se bosta dva tekmeča iz naših največjih industrijskih centrov: Trbovelj in Jesenic. Lahko bi rekli, da bo ta tekma knapov in plavzarjev; tekma dveh moštev, ki sta se iz malih razmer s silno voljo in pridnostjo priborili častni mesti v Slovenski ligi. Moštvi sta v močeh precej izenačeni. Bratstvo je toliko v prednosti, ker igrajo v njegovem timu cela vrsta poznanih bivših igralcev močnih ljubljanskih klubov. Amater pa je v dosedanjih tekmah pokazal, da nasprotnika ne podcenjuje in da vzame vsako tekmo že od prve minute resno. Športno občinstvo iz revirjev bo tudi v nedeljo bodrilo svoje »crne knape«.

Hrvaška plavalna zveza je zaradi neljubih dogodkov, ki so se dogodili ob mednarodnem plavalnem dvoboju med Hrvaško in Madžarsko, suspendirala pel plavačev. Glede še treh plavačev pa je uvedla preiskavo. Nedisciplinirani člani, ki so suspendirani, so: Luka Ciganović, Branko Zizek, Zdravko Samardžić, Zmaj Defilipis in Danica Beara. Proti Curtiniju, Dinkoviču in Barberiju pa je uvedena preiskava, ki mora biti zaključena do 15. oktobra, nakar bo 20. oktobra Hrvaška plavalna zveza izvedla nad imenovanimi plavači kazen zaradi tako imenovane splitske afeze.

Sestava naše atletske reprezentance, ki bo nastopala na balkanskih igrah 5. in 6. oktobra v Carigradu, je naletela tako pri slovenskih atletih kakor pri hrvaških na precejšnje nerazpoloženje. Zanimivo je, da ljubljanski, zagrebški in belgrajski listi niti ne vedo točno, kakšna je reprezentanca. Zagrebški listi menijo, da bi morali po svojih uspehih biti postavljeni v reprezentanco Celjan Goršek, Mariborčan Orošy, dalje Zagrebčan Vrbič in Osječan Gal. Vsi imenovani atleti imajo boljše rezultate kakor pa nekateri drugi, ki so zaenkrat postavljeni v reprezentanco. Zagrebčani zahtevajo izločilne tekme glede nekaterih atletov.

Za razstavo slik Rika Debenjaka se naše občinstvo zelo zanima. Obisk je bil doselej visoko nad povprečjem. Mnogi obiskovalci so polni navdušenja nad deli tega našega mladega umetnika. Vsi, ki ste se zanimali za odkup slik, pohitite, ker se jih ne more rezervirati! Razstava je odprta od 9 do 18 in traja do 6. oktobra.

Naš dobri tovariš, gospod

Karol Valašek

tajnik

je preminul.

Ohranili mu bomo svetel spomin.

Ljubljana, dne 26. septembra 1940.

Uradništvo Tujskoprometne zveze, Ljubljana

Načelna izjava romunskega propagandnega ministra: Naloge državnega in narodnega prevrata v Romuniji

Romunski propagandni minister je dal tujim časniki izjavo o načelih novega reda v Romuniji. Propagandni minister je dejal:

1. V Romuniji ne gre za navadno spremembo osebnosti, temveč je izvedena prava revolucija glede državnega ustroja. Romunska država je osnovana zdaj na narodni stvarnosti.
2. Romunska država je avtomatično določila svoj položaj že s svojo ideologijo in cilji ter zaradi tega stoji na čisti osi Rim—Berlin.
3. Treba je poudariti, da romunska nacionalna legionarska država ne pozablja svoje ideološke osnove. Zato bo romunizirala v narodnem duhu vsa življenjska središča v državi.

Nacionalna legionarska država bo totalitarna ter se bo naslanjala na vse delovne razrede.

4. Romunsko gospodarstvo bo slonelo na naravnih osnovah, to je na poljedelstvu, ker je Romunija poljedelska država in ker je znana kot izdelovalka poljedelskih surovin.

5. Glede manjšinske politike bo razlika med židovsko in arijsko manjšino v okviru mednarodnih sporazumov, ki so še v veljavi. Manjšinsko vprašanje bo pravično rešeno.

6. Romunska legionarska država bo tudi država pravične razdelitve pravic in dolžnosti, kar bo vse slonelo na širokem načelu odgovornosti. Smisel legionarske države je v tem, da se država in narod čim bolj zblížata.

Najnovejša raziskavanja o grobu sv. Cirila

Preteklo je že 70 let, odkar se učenjaki in arheologi zanimajo za grob slovanskega apostola sv. Cirila v Rimu. Prvo razpravo o tem je napisal moravski zgodovinar, benediktinec Beda Budik. Pred kratkim pa je ponovno načel to vprašanje v sofijski reviji »Rodina« bolgarski vseučiliški profesor, sedanjí bolgarski ministrski predsednik g. Bogdan Filov. Rezultate njegovega raziskovanja je sedaj objavil praški profesor Pata v zadnjem zvezku časopisne revije »Revija narodnega muzeja«.

Na podlagi dolgih raziskovanj trdi profesor Filov, da je bil najbrž sv. Ciril pokopan v baziliki sv. Klementa pri Koloseju v Rimu, v prejšnji Klementovi kapeli, ki je bila zgrajena v četrtem stoletju na temeljih hiše, v kateri se je rodil sv. Klement. Ko so prekopavali to baziliko, so našli freske, ki so v zvezi s slovanskima apostoloma sv. Cirilom in Metodom. Ena freska predstavlja sv. Cirila pred bizantinskim cesarjem Mihaelom III., ki ga je poslal na Moravsko, dru-

ga pa prikazuje oba sveta brata, ko klečita pred Kristusovim prestolom.

Profesor Filov je mnenja, da se lahko sklepa po freski pred vhodom v staro svetišče — ta predstavlja prenos zemskih ostankov nekega duhovnika v baziliko sv. Klementa — da je to grob sv. Cirila. Iz napisa je prišel do sklepa, da so v vatikanske oblasti v tej kapeli pokopale zemске ostanke iz Vatikana, to pa da se nanaša samo na sv. Cirila.

Njegovo truplo je bilo najprej pokopano v Vatikanu. Od tod pa so ga prenesli, na prošnjo njegovega brata, v baziliko sv. Klementa, kjer je bil najbrž pokopan v bližini glavnega oltarja. Pred 60 leti so pri izkopavanju našli blizu glavnega oltarja grobnico iz žgane gline, ki je bila od zunaj in od znotraj obložena z marmornatimi ploščami. Grobnica pa je bila prazna.

Kaj se je zgodilo z ostanke mrtvega svetega Cirila, tega nihče ne ve. Ponavadi se dogodi, ko odpirajo takšne grobnice, da ne najdejo v njih niti pepela.

Takole bi bile kmetije varne!

V eni izmed zadnjih števil našega lista smo pisali o hudih posledicah, ki jih ima drobljenje kmečkih posestev za kmetije in za kmečki stan. Povedali smo, kako zopet nastajajo novi dolгови, ki bodo čez kakšno desetletje postali zopet velik problem našega kmečkega gospodarstva. Ko smo pokazali na način preprečenja teh, smo rekli, da edino sprememba sedanjega dedovalnega načina more omogočiti našim kmetijam drugačno bodočnost.

Danes prinašamo predlog za tako imenovano obvezno zavarovanje za doto, ki bi naj nadomestilo sedanjo zastarelo dedovalno navado. Obvezno zavarovanje za doto bi vodila država in s tem tudi vse posele, ki spadajo v ta delokrog. Ona bi na področju vsake pokrajine oziroma banovine ustanovila posebne zavode, ki bi zavarovanje na svojih področjih vodili. Vlogo pokrajinskih zavarovalnih ustanov bi mogli vršiti tudi domači, stari in solidni ljudski zavarovalni zavodi.

Vsa kmečka posestva, ki bi jim s posebno zakonom določilo bil zagotovljen obstoj, onemogočena prodaja tujcem, neslovenskim ljudem in prepovedano razkosavanje, se bi pravično ocenila. V posestev se bi vzele samo nepremičnine in okrogla vrednost letnega pridelka. Na podlagi stvarne vrednosti kmetije bi se mogel izračunati primerni letni prispevek v zavarovalnico, s tem pa tudi velikost dote.

Mladí gospodarstvenik bi spadal pod zakon o obveznem zavarovanju za doto z onim dnem, ko se mu je rodil prvi otrok. Davčna uprava, ki je za svoje področje pristojna za izterjevanje določenih obrovov, bi ga takoj po obvezni prijavi rojstva pozvala k plačilu prvega zneska, ki bi znašal šestnajsti del vsote — otrokove dote, ki je izplačljiva po šestnajstih letih, torej v otrokovem sedemnajstem letu. Vsak nadaljnji prispevek bi bil plačljiv ob obletnici otrokovega rojstva. Zavod pa bi mogel na vsem svojem ozemlju uvesti tudi en plačilni termin. Prispevek za doto otrokom bi bilo smatrati kot davek in bi bili tudi v primeru neplačljivosti prisilno izterljivi.

Otrokova dota v zavarovalnici bi pomenila nedotakljiv denar. Popolnoma oproščen vsakih taks in drugih pristojbin bi bil prost pred vsakim ru-bežem in slično. Tudi starši ne bi mogli z njim razpolagati, temveč samo otrok, ki je edini lastnik

denarja, ki se obrestuje po zadnjem vplačilu, vse dokler ga lastnik ne dvigne kot potrebno doto. Ako pa bi otrok umrl bodisi pred ali po šestnajstem letu, naj se denar vrne kmetiji, ki ga pod zavodovim nadzorstvom lahko uporabi le za okrepitve posestva. Če pa umrejo starši, vplačuje zavarovalno premijo njihov naslednik po zakonu nemoteno dalje.

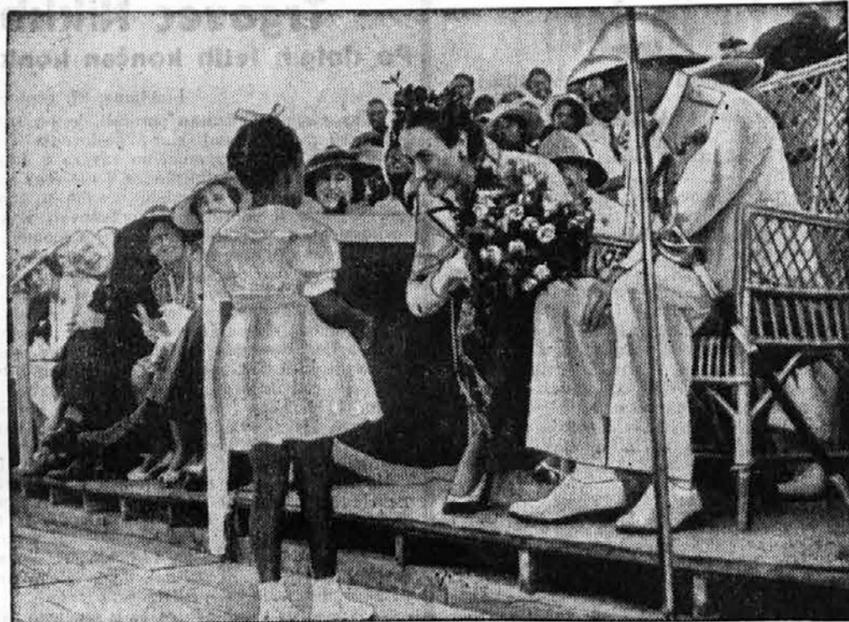
Višina dote bi bila razmeroma majhna, ker bi mnogi ne mogli plačevati premij, ako bi bili letni prispevki previsoki, zlasti ne kmetije z večjim številom otrok. V tem so upoštevanja dediščin ter bi mogel ob doti svoje žene zaživeti gospodarsko trdno življenje. Ker bi bilo na vseh kmetijah tako, bi čez kakšnih dvajset let naša kmečka gospodarstva prišla na povsem drugačno pot: na pot gospodarske trdnosti in resničnega napredka. Saj bi mladim gospodarjem ne bilo treba iskati denarja za one, ki so se s posestva pred njim umaknili, marveč bi že prvi dan začel delo za napredek grude.

Tako bi odpadel sedanji dedovalni sistem, ki je marsikje bil vzrok propada kmečkih posestev. Novi zakon o doti bi rešil prevzemnike — mlade gospodarje najtežjih skebi — izplačevanja dediščin ter bi mogel ob doti svoje žene zaživeti gospodarsko trdno življenje. Ker bi bilo na vseh kmetijah tako, bi čez kakšnih dvajset let naša kmečka gospodarstva prišla na povsem drugačno pot: na pot gospodarske trdnosti in resničnega napredka. Saj bi mladim gospodarjem ne bilo treba iskati denarja za one, ki so se s posestva pred njim umaknili, marveč bi že prvi dan začel delo za napredek grude.

Novosti v rdeči mornarici

Glasilno sovjetskega brodograjskega »Krasnoj flot« poroča, da bodo po uredbi komisarija za vojno mornarico Kuznecova odslej naprej nosili častniški vojne mornarice, obalne obrambe in letalstva kratke sablje. Sablje bodo nosili v službi in izven nje. Sablja je kratak meč z dvema ostrinama in belim držalom, kakor jih nosijo častniki omenjenih vojnih panog po kapitalističnih državah. Skratka, sovjetska vojska postaja tudi na zunaj čisto neproletarska in celo nekomunistična, odkar so ji vzeli celo politične komisarije.

Sirite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. doma

Vojvoda Windsorski, brat angleškega kralja, je bil imenovan za guvernerja Bahamskih otokov. Slika ga kaže na novem službenem mestu, ko z ženo sprejemata pozdrave domačega prebivalstva

Sedanji kralji v pregnanstvu

Končno na varnem

Velika vojvodinja luksemburška se je pred nekaj dnevi s soprogom vkrcala za pot v Ameriko, potem ko je nekaj časa bivala v Španiji in na Portugalskem. Tik pred nemško zasedbo Luksemburga je uspelo vojvodinji, da v življenjski nevarnosti dospe do francoske meje in jo srečno prekoraci, čeprav so bile vse ceste polne nemških vojakov. Njen mož in ostali člani rodbine so pa že prej zapustili deželo in šele, ko je prišla vojvodinja v Longwy, je zvedela, da so tudi njeni otroci na varnem.

In dva iz Albanije

Že pred začetkom svetovne vojne leta 1914. je bilo v Evropi mnogo vladarjev, ki so izgubili kruno, in mnogo teh še danes čaka ugodnih trenutkov, ki bi jih znova postavili na vladarski prestol v starem sijaju. Nekaj let je bil albanski kralj tudi eleganten pruski častnik grof von Wied. Bil je vladar le nekaj mesecev, toda nikoli se ni odrekel kroni, prestolu in naslovu, niti tedaj ne, ko je moral, pod zanimivi okolnostmi pred nedavnim, tudi drugi albanski kralj bežati v tujino. Pred zasedbo Pariza je bilo to mesto zatočišče kraljev brez prestola in onih, ki so čakali na kraljevsko krono. Tu so čakali na francoski prestol Bourboni, Orleansci in Bonaparti, nek Anglež je dokazoval, da je potomec angleške kraljevske rodbine Tudor, nekdo drug je trdil, da so mu predniki Stuartovi, neki prodajalec preprog je hotel biti potomec nesrečnega mehiškega cesarja, neki stinarin pa se je imenoval kralja Samoa.

Habsburgovci, Hohenzollernci in Romanovi

Takoj po svetovni vojni so se omenjenim pridružila še znamenita prastara imena Habsburgovcev, Hohenzollerncev in Romanovih. Tem je sledil tudi zadnji Bourbonec — španski kralj. Zadnji avstrijski cesar je umrl osamljen v pregnanstvu na Madeiri, njegova soproga Zita pa je živela nekaj časa s svojimi otroki v Belgiji. Kam so jih zadnji dogodki pregnali, pa ne vemo točno, menimo pa, da se je zatekla s svojimi otroki v Španijo. Z njo je tudi najstarejši sin Oton, ki je dolgo časa imel med evropskimi pretendenti na prestol največ izgledov.

Stari Viljem, nekdanji nemški vladar, se je vrnil v Doorn, potem ko mu je bilo dovoljeno med sedanjo vojno prvič po svojem odstopu s prestola obiskati za kratek čas Potsdam blizu Berlina. Semkaj je prišel na pogreb svojega najstarejšega vnuka, ki je padel na zapadnem bojišču. Drugi vnuk sivega exmonarha pa je padel že v bojih s Poljaki.

Romanovci, ki se prav za prav imenujejo Holstein-Gottorp in so nemškega pokolenja, so si po dolgih prekeranjih izbrali za rodbinskega poglavarja velikega kneza Kirila Vladimiroviča. Kiril, bratranec ruskega carja Nikolaja, ki je bil umoren v ruski revoluciji, preživlja svoje dni večinoma ob Cote d'Azur. In tam čaka, kdaj ga bodo poklicali.

Alfonz XIII. med kraljevskimi emigranti

Francoski Bourboni, ki imajo za svojega rodbinskega šefa vojvodo Guiskega, niso edina veja tega rodu, ki si lasti pravico na evropske prestole. Tako je vladala v Parmi do l. 1860 veja, iz katere je izšla bivša cesarica Zita. Zitiini bratje so častniki v francoski armadi. Tudi neapeljski in sicilijanski Bourboni so bili odstranjeni s prestola 1860. leta. Zadnji Bourbon, ki je izgubil krono, pa je Alfonz XIII. in se s tem pridružil v vrsto kraljevih emigrantov. Živi v Parizu. Španski Bourboni so najbogatejši kraljevski emigranti, kajti večji del premoženja se jim je posrečilo rešiti na varno.

Z 39. letom je izgubil prestol zadnji perzijski šah, ko se ni vključil večkratnim svarilom, hotel vrniti iz Pariza domov. Reza Khan ga je enostavno odstavil. Z njim se je prišla vrsta eksotičnih vladarjev brez dežel. Aman Ullah, afganistanski kralj, je vladal prav malo časa, ker ga je Habit Ullah vrgel s prestola. Ta pa je bil pozneje ustreljen od svojega naslednika Mohameda Nadik Khana. Aman Ullah pa še sedaj živi s soprogo v Rimu, kjer je čisto Mussolinijev gost. — Nekdanji abesinski cesar je po dolgih tavanjih po Palestini in Franciji končno prišel v London, kjer še danes živi. Rad sprejema časniki in se z njimi razgovarja. Nekdo je enemu »zmed njih dejal: »Če bi imel priložnost, da si izberem poklic, bi postal časnika.« Ta skrivnostni »judovski lev« še sedaj trdno veruje, da bo njegov »prav kralju« prišel. Pa tudi vsi ostali upajo na to. Tudi, albanski kralj prebiva s svojo lepo ženo Geraldino v Angliji.

Edini kralj v pregnanstvu, ki ni izgubil kruno v vojni ali revoluciji, je vojvoda Windsorski, ki je imel izbrati med krono in ljubeznijo. On je edini med kraljevskimi emigranti, ki nima nobene želje po vrnitvi na prestol. Prad sedaj je bil imenovan za guvernerja Bahamskih otokov. — Holandska kraljica, najbogatejša in najmočnejša izmed žena, se pa nahaja s svojo rodbino na varnem v Kanadi. Med zadnjimi se je dolgi vrsti kraljev brez zemlje pridružil še romunski Karol, ki še tudi ne ve dokončno, kje se bo naselil in premišljal na dni svojega vladanja. — mr.

Program radio Ljubljana

Petek, 27. sept.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Soliska ura — 12 Koncert zbora »Lira« iz Kamnika (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Radij salonski orkester (vodi K. Petrič) — 14 Poročila — 14.10 Turist. pregled Tujskoprometa. zveze — 18 Zenska ura: Gospodinska posvetovalnica (ga. Helena Kelhar) — 18.20 B Smetana: Waldsteinov tabor — 18.40 Slovstveni in dram. spored v prihod. letu (prof. Fr. Koblar) — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 Koncert. Sodelujejo: ga. Mila Kogejeva, članica oper. gledal. in Radij orkester, 21.30 Praška dekleta, češke pesmi (plošče) — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Domači kvartet.

Ferri-Pisani:

Noč pri masonih

»Prostozidarstvo je družba zločincev.«

Leon XIII.

Dogajajo se prizori, ki so vredni najbolj smešnih prizorov iz svetovne književnosti.

Zeleni tempelj je postavljen pod varstvo kamnitega očesa Asferovega. Pod njim so trikotnik, šestilo in kladivo. Sami simboli! Po nešteti obredih se začne tisto, kar je za masonske seje bistveno: požrtija in popivanje, vse po določenih obrednikih.

Toda velja se ukloniti vsem tem smešnim in neumnim ceremonijam ter skrivalcem. Ko bo brat Pecuchet prišel proti jutru iz lože in previdno odklepal vrata stanovanja, ga bo gospa Pecuchetjeva pogledala z enim očesom in ga vprašala:

»Kaj si delal nocej v loži?«

Pecuchet se bo slačil in skrivnostno dejal:

»Pst!«

So stvari, ki jih lahko poveš samo na uho in ... ugasnena.

Toda radovednica bo vztrajala:

»Torej kaj je s skrivnostjo?«

Pecuchet bo nekaj časa premišljal, potem pa odgovoril:

»No prav! Collaveri (glavni tajnik Velike francoske lože in še večeraj najmočnejši človek v Franciji!) mi je dejal:

»Brat Pecuchet, načelnik našega oddelka bo prestavljen drugam in vi boste zasedli njegovo mesto.« In dejal mi je še:

»Brat Pecuchet, prišla je ura, da vas posvetimo v peto stopnjo...«

Draga moja, v kratkem bom v loži »zaupni tajnik!«

Toda brat Pecuchet ni soprogi zaupal vsega, temveč samo drugi del svoje masonske skrivnosti. Prvi del skrivnosti je zgodba o mazanju. Brat Pecuchet je bil določen, da v imenu lože nadzoruje delo nekega drugega brata 25. stopnje, »viteza bronaste kačec«. Nadziral ga je dobro in ugotovil, da ga visoki brat lomi, zaradi česar ga je loža obsodila na kazen, da ji mora preskrbeti 250.000 frankov. Seveda je teh 250.000 frankov moralo plačati pariško ljudstvo, kateremu je častitljivi masonski brat ta denar poveril...

Ni čuda, da je gospa Pecuchetjeva navdušena. Ne samo, da je mož postal načelnik oddelka, marveč bo celo »zaupni tajnik«. Kakšna sreča zanj in za njo!

Seveda je prijatelj Pecuchet samo neznan človek in neznan dobičkar pri pariški masoneriji. Kaj so dobivali in kaj so zaslužili drugi, višji in najvišji bratje!

Romam od nadstropja do nadstropja v masonskem templju in pridem v četrto nadstropje. Pred vrati osmega svetišča, v katerem domuje ena in trideset red »velikih inkvizitorjev«, dva in trideset red »zvzišenih knezov kraljeve skrivnostne in tri in trideset red »vladarjev, velikih nadzornikov«, straži kip Marianne, simbola francoske republike. Toda ta Marianne ni iz prve, marveč iz tretje republike, k o so bili njeni vzvodniki Judje Cremieux, Jules Simon, Spuler in drugi.

Sedem na prostor, ki ga je ob večerih velikih sej imel Daignon. »Veliki mojster Velike francoske lože« za časov afere Staviskega. Kakor on tudi jaz udarim s kladivom po mogočini mizi. Seveda moj udarec ne vzbudi v zapuščenem templju drugega, kakor prazen odmev.

Toda imam v tem poslopju drugega posla, kakor potikati se po zelenih, rdečih, sinjih, vijoličnih dvoranah, dvoranah v vseh mavričnih barvah. Moje radovednost vleče nase tajništvo velike francoske lože s svojimi zapiski, kartotekami in arhivi.

Stopim v visoko prtiličje in začnem brskati po predalih. V teh predalih so seznanji o framasonskih ložah, podružnicah Velike francoske lože, po kolonijah in po tujih državah. Zdi se mi, da s tem spet obnavljam svoja potovanja okoli sveta. Veliko nadvse zanimivih podatkov je po teh predalih. Naj potegnem na slepo srečo iz enega.

Loža št. 324 z imenom »Veritas«. Njen sedež je v mestu Papeeteju na Tahitskih otokih v Tihem morju. Tudi tam so masoni.

Takoj se mi obudi spomin.

Ustavil sem se v Tahitiju na predvečer volitev za vrhovni kolonijalni svet. To je bilo 29. septembra 1934 leta. Uradnemu kandidatu ne vem katere vladajoče stranke, je trda predla. V zadnji uri je poskusil vse, da bi bil izvoljen. Ti poskusi so čisto v slogu politike, ki jo je masonerija izvajala pol stoletja v francoskih tihomorskih posestih. To politiko so morali plačevati domačini, naselniki, Francija in pa evropska omika, ki naj bi jo Francozi širili tam. Bila je to vrazja politika, ki je hujskala protestantske misijone proti katolikim, katoliške proti protestantskim, da so se na njihovih razvalinah lahko usidrali Azijci. Na Novi Kaledoniji Japonci, na Tahitiju pa Kitajci.

Toda pri volitvah so framasonom dobri vsi glasovi. Glas protestantskega pastora je ravno toliko vreden, kakor glas katoliškega župnika! In tako se je pri teh volitvah na Tahitiju zgodilo, da je na dan volitev zjutraj dobil ravnatelj protestantskih ustanov brzojavko iz Pariza, ki se je glasila:

»Volite vsi tega in tega.«

Podpisan je bil pod brzojavko vrhovni francoski protestantski svet.

Toda pastor je goljufijo pregledal. Začel je povpraševati in zvedel, da so to brzojavko sestavili na otoški brezzični postaji in da je je spisal sam častitljivi masonski kandidat.

(Dalje prihodnjic.)